

Parlament de Ramon Pascual, president de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona

Encara que pugui semblar una formalitat, voldria començar dient que per a mi i per a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (RACAB), a la qual represento, és un gran honor haver estat convidat a aquesta sessió inaugural del curs acadèmic 2014-2015 de l'IEC. Suposo que aquesta invitació, com ha dit el president, es deu al fet que, com bé saben molts de vostès, la RACAB celebra enguany els seus dos-cents cinquanta anys d'existència, un quart de mil·lenni.

La nostra Acadèmia no és tan multidisciplinària com l'IEC, el que vostès també anomenen «l'acadèmia catalana de les ciències i les humanitats». Per exemple, nosaltres no tenim cap especialista en dret, com el senyor Joan Egea, que ens il·lustrarà amb el seu discurs, ni tampoc tenim la responsabilitat de la nostra llengua, però sí que acollim totes les ciències i les arts aplicades. Com ha dit el president, em consta que són molts els membres de l'Institut que alhora ho són de l'Acadèmia. Per tant, encara que molts dels presents ens coneixen molt bé, em permetran que abusi una mica del seu temps fent alguna indicació sobre l'Acadèmia i la seva història.

La nostra seu és el número 115 de les Rambles (tothom sap on és el Teatre Poliorama i poca gent sap on és la

RACAB). Hi som des de gairebé la seva fundació, pocs anys després que fos creada vam ocupar aquest espai amb un edifici diferent del d'ara. No és tan lluny d'aquí, de manera que amb això també ens assemblem. Si volen conèixer la nostra seu, ens poden visitar quan vulguin o bé poden mirar una publicació recent, *La seu de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona*, que casualment ha estat dirigida pel vicepresident d'aquesta casa, el doctor Joaquim Agulló. I si volen aprofundir en la història de l'edifici, poden llegir una altra publicació recent de l'Acadèmia: *L'edifici de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Un testimoni viu de 250 anys d'història urbana*, de l'equip dirigit pel també membre de l'IEC el doctor Josep Amat.

Les nostres dues institucions van ser creades en moments històrics ben diferents però amb certes similituds. L'Institut ho fou per una iniciativa política d'Enric Prat de la Riba a principi del segle XX, amb la voluntat de l'establiment i la reorganització de tot el que es refereix a la cultura genuïnament catalana. Es tractava d'un intent de cobrir un buit i d'impulsar el coneixement i la recerca, i de normalitzar la llengua. L'Acadèmia de Ciències va ser fundada després de la Guerra de Successió, quan els locals de l'Estudi General de Barcelona —al cap-

damunt de tot de la Rambla— es van transformar en caserna i s'hagué creat la Universitat de Cervera —llunyana i de poca qualitat. Hi havia també la necessitat d'omplir un buit. L'Acadèmia fou creada primer amb el nom de Conferència Fisicomatemàtica Experimental, i uns pocs anys després es va convertir en Reial Acadèmia. Fou creada per una iniciativa de setze ciutadans, ciutadans convençuts que el coneixement de la física, de les arts i de les ciències naturals era el que feia les nacions riques i pròsperes.

Com he dit, aquest any celebrem els dos-cents cinquanta d'existència i el lema que hem escollit per a la celebració ha estat «250 anys interaccionant amb la societat». Realment ha estat així; en bona part dels progressos de la nostra societat trobem la petjada de l'Acadèmia o dels nostres acadèmics. Pensem només en Francesc Salvà i Campillo i la telegrafia; en Francesc Santponç i Roca i la màquina de vapor de doble efecte; en Antoni de Martí i Franquès, que va mesurar amb gran precisió per primera vegada el percentatge d'oxigen en l'aire; en el metge i farmacèutic Francesc Carbonell, professor de l'Escola de Química aplicada a les Arts de la Junta de Comerç, i en Josep Roure i Estrada, el seu successor a l'Escola de Química, que fou l'introduïdor de l'enllumenat de gas a Barcelona i Espanya. També destaquen Agustí Canelles, segon director de l'Escola de Nàutica, que va acompanyar Pierre Méchain en el mesu-

rament de l'arc del meridià i va ser impulsor de l'ús del metre com a unitat de mesura. O el qui fou president de l'Acadèmia, Francesc Paradaltas, personatge clau a la Seca de Barcelona i en altres seques de l'Estat.

Recordem que va ser a l'Acadèmia on es va fer la primera radiografia d'Espanya, l'any 1896, només un any després del descobriment per Röntgen dels raigs X. I recordem també que ara fa 175 anys, el gener de 1839, a l'Acadèmia de Ciències de París, el nord-català Francesc Aragó va presentar el primer sistema fotogràfic, l'invent de Louis Daguerre per a registrar imatges. En aquella sessió, hi assistí l'acadèmic i barceloní Pere Felip Monlau. Només uns pocs mesos més tard, l'Acadèmia va organitzar una presentació pública a Barcelona, el 10 de novembre de 1839. El mateix any, el gravador Ramon Alabern va adquirir un dels aparells originals del Fons Giroux autenticat per Daguerre, instrument que tenim a la nostra col·lecció d'instruments. A final del mateix any, doncs, l'Acadèmia va organitzar una sessió pública de presentació del sistema de gravació d'imatges de Daguerre. Ho va fer a la plaça de Palau i es va fer el daguerreotip de l'edifici de la Llotja i, parcialment, dels Porxos d'en Xifré. I, quan el progrés va imposar que a Barcelona s'establís amb precisió l'hora per a facilitar els horaris dels trens i dels vaixells, va ser l'Acadèmia l'encarregada per

l'Ajuntament de subministrar l'hora oficial amb els rellotges del seu observatori astronòmic de l'edifici de la Rambla.

La història de totes aquestes interaccions amb la societat està recollida en un llibre del doctor Antoni Roca Rossell, titulat *Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona: 250 anys d'història*, que vam presentar la setmana passada en l'acte d'inauguració del nostre curs acadèmic i que he tingut el gust d'entregar al president fa una estona. De totes les activitats que ambdues entitats desenvolupem, m'agradaria subratllar-ne dues, a més de ser membres de ple dret de l'ALLEA, la federació d'acadèmies europees —que no és una cosa fàcil, ja que només s'admet una acadèmia per país i quan ens hi vam acostar ens van dir que ja n'hi havia dues a Madrid i vam haver d'insistir-hi molt. L'activitat de vostès és la responsabilitat com a acadèmia de la llengua catalana en tot l'àmbit dels Països Catalans; la nostra activitat es desenvolupa a l'Observatori Fabra, tant al Tibidabo com més recent-

ment amb un nou observatori al Montsec, i agafa el camp de l'astronomia, la meteorologia i la sismologia —aquesta darrera amb la col·laboració del Laboratori d'Estudis Geofísics de l'IEC, que curiosament porta el nom d'Eduard Fontserè, que podria ser el personatge simbòlic de les relacions entre les nostres institucions. Relacions que també s'han concretat, com bé ha dit el president, en moltes coedicions de llibres; només deixin-me assenyalar per la seva importància la publicació *Barcelona: la Ciutat Vella i el Poblenou. Assaig de geologia urbana*, de l'acadèmic i membre de l'IEC Oriol Riba.

És evident que, al llarg d'aquests dos segles i mig, del centenar d'anys de les respectives entitats, la societat ha experimentat grans canvis: ara disposem de bones universitats i la recerca està molt institucionalitzada, però crec que a les nostres institucions encara els queda camp per córrer i col·laborar, ja que compartim la idea fonamental que el coneixement és el que fa les nacions riques i pròsperes.